

Економічні науки

УДК 631.162:633.1:658.511

Симоненко Олена Іванівна

кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Симоненко Елена Ивановна

кандидат экономических наук, доцент

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

Symonenko Olena

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

ORCID: 0000-0002-2459-4187

Щегельська Діана Русланівна

студентка

Національного університету біоресурсів і природокористування України

Щегельская Диана Руслановна

студентка

Национального университета биоресурсов и природопользования Украины

Shchegelska Diana

Student of the

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

**АДАПТУВАННЯ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИХ НАПРАЦЮВАНЬ
УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ДО АГРАРНОЇ СПЕЦИФІКИ
АДАПТИРОВАНИЕ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКИХ НАРАБОТОК
УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА К АГРАРНОЙ СПЕЦИФИКЕ**

ADAPTATION OF THEORETICAL AND METHODOLOGICAL DEVELOPMENTS OF MANAGEMENT ACCOUNTING TO AGRICULTURAL SPECIFICS

Анотація. Діяльність аграрних підприємств пов'язана з витратами ресурсів на виробництво, управління, збут, закупівлю тощо. Тому в статті розглянуто питання управління витратами та вагомості обліку як одного з елементів системи управління. В статті визначено зміст бухгалтерського та управлінського обліку, проведено дослідження наукових думок щодо визначення «управління витратами», засвідчено процесний та системний підходи до змісту даного трактування та висловлено власну думку. Обґрунтовано аналітичні елементи системи управління витратами, розкрито алгоритм впровадження системи управління витратами виробництва продукції рослинництва в сільськогосподарських підприємствах.

Ключові слова: витрати, доходи, облік і аналіз витрат і доходів, управління витратами.

Аннотация. Деятельность аграрных предприятий связана с затратами ресурсов на производство, управление, сбыт, закупку и т.д. Поэтому в статье рассмотрены вопросы управления затратами и весомости учета как одного из элементов системы управления. В статье определено содержание бухгалтерского и управленческого учета, проведено исследование научных мнений по определению «управления затратами», засвидетельствован процессный и системный подходы к содержанию данной трактовки и высказано собственное мнение. Обоснованы аналитические элементы системы управления затратами, раскрыт алгоритм внедрения системы управления затратами на

производство продукции растениеводства в сельскохозяйственных предприятиях.

Ключевые слова: *расходы, доходы, учет и анализ расходов и доходов, управление расходами.*

Summary. *The activity of agricultural enterprises is associated with the cost of resources for production, management, sales, procurement, etc. Therefore, the article considers the issue of cost management and the importance of accounting as one of the elements of the management system. The article defines the content of accounting and management accounting, conducted a study of scientific opinions on the definition of "cost management", testified to the process and system approaches to the content of this interpretation and expressed their own opinion. The analytical elements of the cost management system are substantiated, the algorithm of introduction of the cost management system of crop production in agricultural enterprises is revealed.*

Key words: *costs, revenues, accounting and analysis of costs and revenues, cost management.*

Функціонування підприємств вимагає побудови адаптивних структур управління витратами, їх гнучкості задля забезпечення достовірною інформацією керівників для прийняття рішень і розробки стратегічних планів.

Зокрема Крушельницька О. В., стверджує, що управління витратами «... це складний багатоаспектний процес, що включає управлінські дії, метою яких є досягнення високого економічного результату діяльності підприємства. Система управління витратами включає такі організаційні підсистеми, як: пошук і виявлення факторів економії ресурсів; планування витрат за видами; облік й аналіз витрат; стимулювання економії ресурсів і зниження витрат. Кожен елемент системи виконує чітко поставлені

завдання і спрямований на досягнення загальних цілей підприємства. Так, організаційні підсистеми: нормування витрат, ресурсів, планування і прогнозування витрат за іншими видами, облік й аналіз, пошук і виявлення факторів економії ресурсів – вирішують проблеми в межах своїх обов'язків, а всі разом забезпечують конкурентоспроможність і ефективність діяльності як окремих підрозділів, так і підприємства в цілому» [1].

Маркіна І.А., Вороніна В.Л. та Рудич А.А. вважають, що «... у сучасних умовах управління витратами означає створення єдиної, раціональної, чітко та безперебійно функціонуючої системи з певними цільовими установками та взаємопов'язаними елементами» [3].

Рис. 1. Аналітичні елементи системи управління витратами

Отже, на думку Маркіної І.А., Вороніної В.Л. та Рудич А.А., система управління витратами «... це сукупність взаємопов'язаних елементів,

методів і механізмів, що діють у межах функціональних обов'язків і утворюють певну цілісність, за допомогою яких узагальнюються процеси постачання, використання ресурсів, вирішуються чітко поставлені цілі, реалізуються тактичні і стратегічні плани» [3].

Лункіна Т.І. та Криницька В.О. вважають, що «... правильний підхід до побудови системи управління витратами - це запорука ефективного управління будь-яким підприємством, і зокрема сільськогосподарським. Основними елементами системи управління витратами виробництва на підприємствах агропромислового комплексу є облік витрат, бюджетування витрат та контроль виконання бюджетів витрат. Для об'єктивної оцінки формування рівня витрат виробництва необхідно, щоб кожне сільськогосподарське підприємство для управління витратами на виробництво продукції рослинництва проводило аналіз господарської діяльності, де в ролі необхідних і взаємодоповнювальних джерел інформації виступала б організація фінансового та управлінського обліку» [2].

Для ефективного впровадження системи управління витратами виробництва продукції рослинництва в сільськогосподарських підприємствах ми пропонуємо алгоритм наведений в табл. 1.

Таблиця 1

Алгоритм впровадження системи управління витратами виробництва продукції рослинництва в сільськогосподарських підприємствах

№	Етап впровадження	Цілі етапу впровадження	Індикатор досягнення мети
1.	Розробка внутрішніх стандартів системи управління витратами виробництва продукції рослинництва в сільськогосподарських підприємствах	Розробити та затвердити: процедури бюджетного управління витратами виробництва продукції рослинництва на підприємстві, пакет внутрішньої методичної документації	Розроблені та затверджені: облікова політика; класифікатор витрат виробництва продукції рослинництва підприємства; положення про розподіл накладних витрат; технологічні карти

2.	Формалізація основних положень системи внутрішнього обліку витрат виробництва продукції рослинництва в сільськогосподарських підприємствах	Побудувати систему рахунків управлінського обліку та інтегрувати її в систему фінансового обліку підприємства, розробити алгоритм визначення фактичної собівартості продукції рослинництва	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сформований план рахунків управлінського обліку, система інтегрування рахунків управлінського обліку фінансового обліку. 2. Розроблений порядок калькуляції собівартості одиниці продукції. 3. Розроблена схема документообігу.
3.	Побудова взаємопов'язаної системи бюджетів	Розробити систему консолідованих бюджетів витрат та бюджетів витрат в розрізі центрів відповідальності, розробити алгоритм визначення планової собівартості сільськогосподарської продукції рослинництва	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розроблені шаблони бюджетів витрат виробництва продукції рослинництва підприємства, зокрема: бюджет прямих матеріальних витрат; бюджет прямих витрат на оплату праці; бюджет накладних виробничих витрат; бюджет собівартості виробленої продукції; бюджет собівартості реалізованої продукції; бюджет витрат на збут; бюджет адміністративних витрат; бюджет інших операційних витрат. 2. Визначена методика та бази формування ставки розподілу накладних витрат. 3. Розроблений календарний план бюджетного планування на підприємстві.
4.	Організація ефективної системи контролю виконання бюджетів	Вибудувати ефективну систему бюджетного контролю в розрізі центрів відповідальності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сформовані шаблони звітів про виконання бюджетів в розрізі центрів відповідальності. 2. Розроблена система бюджетного контролю.

5.	Створення аналітичного центру як основного джерела управлінської інформації	Включити організаційну структуру підприємства в аналітичний відділ	Оптимізовано оргструктуру підприємства, зокрема сформовано аналітичний відділ (введено посаду бухгалтера-аналітика), у функції якого входить формування своєчасної інформації для прийняття оперативних управлінських рішень.
----	---	--	---

Таким чином, запорука ефективного управління сільськогосподарським підприємством визначається правильним підходом до побудови системи управління витратами виробництва продукції рослинництва. Управління витратами в галузі рослинництва представляє собою непросту систему, в якій кожен елемент тісно пов'язаний між собою та потребує визначених керівництвом підприємства стратегій управління та чітку організацію облікових процесів.

Така організація повинна сприяти оптимізації складових собівартості сільськогосподарської продукції, оскільки однією з основних проблем являється зростання виробничих витрат, що обумовлено рядом економічних причин та інфляційних процесів. На це вказує, те, що у структурі витрат сільськогосподарських підприємств найбільша частина належить придбаним засобам виробництва, а саме: насіння, засобам захисту рослин та мінеральним добривам. Зростання вартості ключових ресурсів для вирощування продукції може негативно позначитись на фінансових результатах діяльності підприємства. Водночас, зростання виробничих витрат у сільськогосподарських підприємствах виникає і в результаті недосконалого управління витратами.

Зазначене вище означає, що підприємства повинні застосовувати такі методи формування витрат на виробництво, які зможуть забезпечити детальною інформацією суб'єктів управління та за рахунок прийняття вчасних управлінських рішень дадуть можливість оптимізувати обсяг витрат для поліпшення ефективності діяльності підприємства за результатами сезону. Підприємство має самостійно вибрати стратегію управління витратами, яка буде максимально сприяти покращенню результатів діяльності та фінансового стану.

Важливо розуміти, що процес впровадження системи управління витратами це результат клопіткої праці різних відділів і служб, спрямований на стабільну роботу підприємства. Нині пріоритетним завданням для сільськогосподарських компаній стає підготовка висококваліфікованих спеціалістів з управлінського обліку, які змогли б організувати аналітичну роботу зі збору та формування необхідної інформації для ефективного управління витратами виробництва продукції рослинництва підприємства.

Література

1. Крушельницька О. В. Управління матеріальними ресурсами : навч. посібник. Київ : Кондор, 2008. 162 с.
2. Маркіна І.А., Вороніна В.Л., Рудич А.А. Теоретичні основи управління витратами підприємства. Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. 2020. № 4. С. 140-147.
3. Лункіна Т.І., Криницька В.О. Оптимізація управління витратами як спосіб підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва. Наукові праці. Економіка. 2015. Вип. 253. Т. 265. С. 144-147.

References

1. Krushelnytska O.V. Management of material resources: textbook. manual. Kyiv: Condor, 2008. 162 p.
2. Markina I.A., Voronina V.L., Rudich A.A. Theoretical foundations of enterprise cost management. State and regions. Series: Economics and Entrepreneurship. 2020. № 4. P. 140-147.
3. Lunkina T.I., Krynyska V.O. Optimization of cost management as a way to increase the efficiency of agricultural production. Scientific works. Economy. 2015. Vyp. 253. T. 265. P. 144–147.